

Landskap: Småland Upptecknat av: Klas Brinhold
 Härad: Kinnared Adress:
 Socken: Ushult Berättat av: Johanna Maria Bolin
 Uppteckningsår: 1894; ind. 1942. Född ^{ca} år 1820-talet i Ushult (Gävörmsåls)

Den siste "prikverm" s. 1.
 Djuräkare s. 2.
 Kvartkonstbok och "stjärnkikeri" s. 4-5.

Skriv endast på denna sida!

"Pikenern."

(Habent sua fata libelli.)

Hans förfäder hade i långliga tider varit pikenerare i den svenska hären.

Dessa fotsoldater, beväpnade med omkring fem meter långa pikar och i fylkingar om 15 till 20 mans djup, kunde boyta ett häftigt ryttarinfall. Därvid stodo musketerarne sig slätt med sina tidsädrade grepp vid laddning och skjutning. Men eftersom eldvap-
nen förbättrades, blevo pikenerarne ^{skrämmarna} ~~svårberliga~~.

Den "pikenern" det här är fråga om, hade varit soldatörpet efter sina fäder och för den ^{aprils} grundfäst detta tillnamn, ehuru han aldrig handskats med piken. I stället hade han tjänat som indelt soldat och slutat som korporal vid Kindevals kompani.

Han var nu för 1850-talet gammal worden och den sista "pikenern". Torpet var beläget på hemmanet

Särsjömåla i Flwambo, Urshults socken.

Med varje handa tjänster som djurläkare anlättes han av allmogem i trakten. Han ansågs oerförligt kunna "lösa hästar från binjet" (vintäppa) och befria mugsten från "koller" samt kor från "kastsjuka", "rötsot" eller blodgång. Om en "grissugga" i förlovande ville äta upp sina egna ungar, kunde pikeneren med lämplig dekorerad lugna henne. Han tillredde starka, ängande blandningar, var i sigick spirit, vitlök, valört, peppar samt till och med fotogen. Hemligheten med blandningarna hämtade han ur sin "svartkonstbok". Denna skall innehåll "de guldnes visdom", hde han: "som dock förborgad för andra". Boken medförde han i en träschatull, som nogga låstes för obehörigas blickar.

Svartkonstboken var en arvegot. Någon av filderna pikenerarna hde tillhandlat sig den av en dansk krigsfånge i Slesvig på 1600: talet. — —

Pikeneren var ungkarl, men när han nåt "kingsve

de sextis" eller "nära de sjuttis åren" påkade han
nt för "sitt livs galenskap". Han upptändes av
"vetlös kärlek" till den sjuttonåriga Johanna
Maria B., dotterdotter till det gamla par, som ägde
Sävsjömåla och ^{varit} äppelstod där av morföräldrarna,
då modern dött vid hennes födelse och fadern gift om
sig. Hon blev de grundes enda arvtagerka.

Vid denna tid var Johanna Maria en verklig brunnig
skönhet, "glad som en lärka, livlig som en ärla och
förförisk som ett troll", enligt Pikenernas uttåg.

Mot den gamle hade Johanna Maria visat
sig välgörande. Då och då sprang hon till hans trösk
med nybakat bröd, lite mjölk eller annat, som
hon trodde han behövde. Men hon var alldeles oer-
tand, om den fara, som hennes skönhet kunde bli
för hans sinneslugn. När på en afton hon vid hans
dörr avlämnade sin gåva, överrumplades han
av sin passion, grep henne plötsligt i båda armarna,

son han överhöljde med kysser. D² d² fösträckt
slet flickan sig lös och ilade hem. Sedan återkom
hon aldrig mer. Pikenem infann sig vid gårdan och
bed för Tala ~~med~~ henne, men förgräves, hon sprang
och gömde sig. —

Snart skickades Johanna Maria bort på obestämd
tid. Sedan blev hon ~~bräut~~ gift och försvann för allti. —

Med hjälp av sin "undersamma
bok" upplade den gamle okse med "stjärnkikeri".
Han ägde dock blott en större glaslinse, men
kunde med denna följa de vanliga stjärnorna och himmels-
bilderna och trodde sig därav få kunskap om den
fördolda forntiden. ~~han~~ kunde förutgå människors
öden genom jämförelse av "de vises bok". Utom
Sjusstjärnan, Karlaveggen och de tre vise männen upplade
han särskilt med Venus som aftonstjärna. Den sistnämnda
satt han jämt och betraktade för sitt förster, "ty det
var Johanna Maria". Inuög man sig då oredd förbi,

kunde man se den gamles blåbleka anlete v²ant mot
stjärnan. —

Att han ej glömd²e sin förälskelse, trots årens
vidande bitterhet, tog sig uttryck på ett eget sätt.

Da han dog vid nära 90 års ålder, hittade man
ett litet paket, på vilket stod med darrig stil:
"Till Johanna Maria." Da det öppnades, fanns
"svartkonstboken" och på en papperslapp, ^{stj/14} att
en för en enda minuts sällhet kan få vida i så
många år. —

Boken har befunnits vara en för danska tryckt
"Astronomisk Beskrifvelse, prented i Kopenhaffu
aff Laurentz Benedicht 1594." — Kongl. Bibl. i Kö-
penhamn äger ett exemplar. — Men till Johanna Maria
vägske man ej lämna boken. För hennes fater överlämnade den.
Hon bevarade den som ett kärt minne och lät den gå i arv till
sina efterkommande, sist till sonsonen Klæs Reinhold.
Habeant sua fata libelli. —

NR-